

Nowak, Irena

O koordynacji i perspektywach badań

Notatki Płockie 8/25, 28-29

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ków, dla wyszukania kilkudziesięciu nazwisk wylosowanych.

- 5) Osoby przebywające w zakładach penitencjarnych, udało się nam przebadać z pomocą więziennego personelu lekarskiego.

W ten sposób uzyskaliśmy 92% zbadanych całej próby. Osoby, których adresów nie można było w żaden sposób ustalić, oraz osoby zmarłe łącznie w ilości 90, zastąpiono na drodze ponownego losowania taką samą ilością osób dolosowanych. Dolosowano w ten sposób, że poszczególne zespoły osób (określone ilościowo zastosowanym interwałem losowania), które utraciły swych reprezentantów przenoszono z zachowaniem kolejności nazwisk, z danego miejsca na liście wyborczej na koniec listy, dołączając do reszty pozostałej po

poprzednim cyklu losowania w poszczególnej warstwie. Tak więc powstały nowe ciągi imienne na końcu listy w poszczególnych warstwach, z których dolosowano nowych reprezentantów, z zachowaniem poprzednio zastosowanego interwału. Tego rodzaju operacja nie budzi zastrzeżeń z punktu widzenia statystyki, ponieważ umiejscowienie osobnika na liście wyborczej nie ma związku z ciśnieniem tętniczym krwi.

Uzyskany materiał z badań w obecnej chwili poddawany jest opracowaniom statystycznym z wykorzystaniem karty brzeźnie dziurkowanej i metod maszynowych.

W problemach dotyczących zagadnień statystycznych konsultowaliśmy się z prof. Julianem Perkalem, z dr Jerzym Bieleckim oraz mgr Franciszkiem Szechotką, którym w tym miejscu składamy wyrazy podziękowania.

Z PRAC KOMITETU BADAŃ REJONÓW UPRZEMYSŁAWIANYCH POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Płock jest i przez wiele lat będzie ośrodkiem powtarzających się i ciągłych badań z zakresu różnych dyscyplin naukowych, prowadzonych pod egidą Komitetu Badań Rejonów Uprzemysławianych Polskiej Akademii Nauk.

Sprawa zacieśnienia i znalezienia najlepszych form współdziałania między Komitetem a miastem, między badaczami a praktykami jest jak najbardziej żywa i ważna.

Doceniając wagę stałej bieżącej informacji a także celem spopularyzowania prac Komitetu Towarzystwo Naukowe Płockie związane z Komitetem wieloma formami współpracy wprowadza w „Notatkach Płockich” stały dział p. t. „Z prac Komitetu Badań Rejonów Uprzemysławianych P. A. N.”, redagowany przez pracowników Stacji Badawczej P. A. N. w Płocku. Dział ten zawierać będzie informacje o działalności Komitetu i Pracowni Badań Rejonów Uprzemysławianych P. A. N., publikacje wyników dotychczasowych badań, doniesienia dotyczące tematyki i zakresu badań prowadzonych i projektowanych w rejonie Płocka.

Dział ten poprzedzony został artykułem w 24 nr. Notatek p. t.: „Badania w rejonach wielkich inwestycji zapoczątkowane w Płocku”, zawierającym informacje o formach organizacyjnych, zadaniach i pracach Komitetu Badań Rejonów Uprzemysławianych P. A. N.

RED.

IRENA NOWAK

O KOORDYNACJI I PERSPEKTYWACH BADAŃ

Eksperyment kompleksowości i koordynacji badań nad społecznymi i ekonomicznymi procesami, wynikającymi z industrializacji i socjalizacji kraju, zapoczątkowany kosztem wielkich wysiłków organizacyjnych i finansowych w rejonie Płocka — został uznany za udany i działalność Komitetu idzie w kierunku przeniesienia doświadczeń badawczych na tereny innych centrów przemysłowych, powstających na obszarze Polski. Prace badawcze w rejonach uprzemysławianych prowadzone są metodami, umożliwiającymi porównanie i dającymi perspektywę ujęć syntetycznych dla całego kraju.

Obok ośrodków naukowych: warszawskiego, poznańskiego i krakowskiego do prac Komitetu włączył się ostatnio ośrodek łódzki z szerokim kompleksowym programem badań rejonu bełchatowskiego.

Sekcje Komitetu, powołane w Poznaniu, Krakowie i Łodzi, umożliwiają zespołom naukowym tych ośro-

ków włączyć się w sposób zorganizowany w całość prac inicjowanych przez Komitet.

Pracownia Badań Rejonów Uprzemysławianych w Warszawie koncentruje się na badaniach w rejonach Płocka i Puław, gdzie zorganizowane zostały terenowe Stacje Badawcze Pracowni.

Dla udoskonalenia pod względem organizacyjnym i naukowym badań prowadzonych w tych rejonach i dla lepszej realizacji zasady kompleksowości i koordynacji badań utworzono pięć zespołów naukowo-badawczych Pracowni:

1. Zespół badań przeobrażeń społeczno-gospodarczych i kulturalnych wsi,
2. Zespół badań przeobrażeń społeczno-gospodarczych i kulturalnych miasta.
3. Zespół badań zatrudnienia i stosunków pracy.
4. Zespół badań warunków bytowych ludności.
5. Zespół badań opinii publicznej i sondaży.

W skład zespołu wchodzi grono wybitnych przedstawicieli nauki i praktyki. W związku z potrzebą dalszego rozwoju zespołów podjęte zostało szkolenie kadr młodych pracowników naukowych.

Koordinacja badań w zakresie nauk społecznych, realizowana od dwóch prawie lat na terenie Polski przez Komitet Badań Rejonów Uprzemysławianych jest uznaną potrzebą myśli naukowej i praktycznej całego świata. Dowodem tego jest powołany w kwietniu b. r. Europejski Ośrodek Koordynacji Badań w dziedzinie nauk społecznych z siedzibą w Wiedniu, którego rolą będzie inicjowanie, organizowanie i koordynacja badań porównawczych, prowadzonych własnymi środkami i metodami przez placówki badawcze krajów europejskich o różnym ustroju społecznym.

Do władz naczelnych Ośrodka Europejskiego wchodzi uczeni 3 krajów kapitalistycznych i 3 krajów socjalistycznych, wśród nich Polska reprezentowana jest przez prof. Adama Schaffa.

Wydaje się, że badania prowadzone na terenie Polski przez Komitet Badań Rejonów Uprzemysławianych zarówno dzięki swej problematyce, jak też szerokiemu zakresowi wejść w skład ogólnoeuropejskiego dorobku naukowego w dziedzinie nauk społecznych, niezależnie od ewentualnych powiązań formalnych z Europejskim Ośrodkiem, które z czasem napewno nastąpią.

Perspektywy rozwojowe badań w rejonach uprzemysławianych Polski były tematem obrad plenarnego posiedzenia Komitetu Badań Rejonów Uprzemysławianych w dniu 25 marca b. r., na którym podsumowane zostały wyniki dotychczasowych prac, przedstawione projekty dalszych badań i form koordynacji.

Posiedzenie otwarte zostało referatem prof. dr. K. Secomskiego p. t. „Problemy industrializacji Polski w okresie planu perspektywicznego ze szczególnym uwzględnieniem nowych obszarów uprzemysłowienia”. Referat omawiający perspektywy rozwoju przemysłu w Polsce do roku 1980 i plany rozmieszczenia przestrzennego rejonów przemysłowych stanowił punkt wyjściowy dla perspektyw dalszego działania Komitetu, których założeniem jest wyprzedzanie inwestycji badaniami, pozwalającymi na wszechstronne poznanie specyfiki rejonów zarówno z punktu widzenia industrializacji, jak i polityki agrarnej.

Podstawę dla oceny prac dotychczasowych stanowiło sprawozdanie doc. Władysława Misiuny, sekretarza Komitetu i kierownika Pracowni Badań Rejonów Uprzemysławianych, omawiające działalność organizacyjną i naukową Komitetu i Pracowni w roku 1962.

Poniżej zamieszczamy część problemową sprawozdania.

WŁADYSŁAW MISIUNA

PROBLEMATYKA I STAN PRAC NAUKOWO-BADAWCZYCH

(ze sprawozdania na Plenum Komitetu Badań Rejonów Uprzemysławianych P. A. N.)

Stan prac naukowo-badawczych

Zgodnie z zamierzeniami planu prac badawczych Komitetu i Pracowni na 1962 r. zostały zapoczątkowane podstawowe badania programowe w rejonach Płocka, Puław, Konina i Tarnobrzega. Przygotowano również program badania rejonu Bełchatowa. Terenem najintensywniej prowadzonych badań jest rejon Płocka. W rejonie tym przeprowadzono szeroko zakrojone badania przeobrażeń społeczno-gospodarczych wsi. Wyniki ankiety przeprowadzonej jesienią 1961 r. zostały w ciągu 1962 r. opracowane i przygotowane do druku. Ankieta objęła około 4 tysięcy gospodarstw i 4 tysiące rodzin z 96 wsi położonych w gromadach: Brudzeń, Góra i Rogozino w pow. Płock, a więc w gromadach najbliższej strefy wpływów uprzemysłowienia oraz GRN Lucień w pow. Gostynin. W oparciu o materiały tej ankiety podjęto dalsze badania i opracowania, w szczególności badania nad rodziną wiejską, gospodarstwami podupadłymi, gospodarstwami ludności dwuzawodowej, zarobkującej poza rolnictwem itd.

W związku z potrzebami budującego się kombinatu podjęto i przeprowadzono szeroko zakrojone badania rezerw siły roboczej w powiatach: Płock, Gostynin, Płońsk i Sierpc. Obejmują one dane z około 7 tys. gospodarstw.

Z uwagi na szczególną wagę i zmianę położenia PGR w związku z ogólnymi zmianami w rejonie podjęto

badania szczegółowych zagadnień ekonomicznych w PGR w tychże powiatach.

Ogółem w rejonie Płocka podjęły badania 32 zespoły naukowo-badawcze, obejmując problematykę, która pozwoli w przyszłości na dokonanie wielostronnej analizy przeobrażeń rejonu, kształtowania się rejonu przemysłowego i zjawisk temu towarzyszących. Podstawowa dokumentacja niezbędna dla badań ciągłych została zebrana i w poważnym stopniu opracowana.

Terenem intensywnych badań przeobrażeń wsi, zwłaszcza przeobrażeń gospodarczych i społecznych jest rejon Puław, w którym skoncentrowała swoje badania Pracownia Badań Rejonów Uprzemysławianych.

W 1962 r. Zespół badań i przeobrażeń wsi Pracowni przeprowadził podobnie jak w Płocku, badanie przeobrażeń społeczno-gospodarczych wsi metodą ankiet-kwestionariuszy. Badaniem objęto ponad 3 tys. gospodarstw i 3,2 tys. rodzin z 25 wsi położonych w najbliższej strefie budującego się kombinatu i miasta. Obecnie opracowywane są wyniki liczbowe tej ankiety. Będzie ona, podobnie jak ankieta płocka, powtarzana wielokrotnie w okresach prawdopodobnie 4-letnich.

W oparciu o dane tej ankiety, podjęte zostały dalsze badania szczególnie pilnych zagadnień społecznych i ekonomicznych. W szczególności zbadano opinie mieszkańców o sposobach rozwiązania sytuacji gospodarstw podupadłych, w związku z ostatnią uchwałą Rządu w tych sprawach.